MEMO

Onderwerp	:	Tussenbericht indexering
Van	:	M. Geuzinge
Aan	:	LVMV
Datum	:	

Gemeentefonds
Gemeenten ontvangen geld van de Rijksoverheid uit het gemeentefonds. Hiermee betalen zij een deel van hun uitgaven.
Het gemeentefonds bestaat uit drie uitkeringstypen::

1. Algemene uitkering (Uitkering aan alle gemeenten die ten goede komt aan de algemene middelen. **Zij kunnen dit geld, met inachtneming van wet- en regelgeving, naar eigen inzicht uitgeven om taken te financieren** die het Rijk heeft opgedragen (medebewind) of beleid dat zij autonoom voeren. Gemeenten hoeven zich niet bij het Rijk te verantwoorden over de besteding van de algemene uitkering. De verantwoording wordt afgelegd aan de gemeenteraad
2. Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (zie verderop)
3. Artikel 12-uitkering (niet relevant voor dit onderwerp, buiten beschouwing gelaten)

Accres 1: bruto en reëel
Het accres is de jaarlijkse groei (of krimp) van het gemeentefonds. Een accres van 2% betekent dat als in enig jaar de algemene uitkering € 15,4 miljard bedraagt, het daarop volgende jaar de algemene uitkering € 15,708 miljard is [= € 15,4 miljard + (2% van € 15,4 miljard)].

De Rijksoverheid informeert de gemeenten via circulaires in mei, september en december over de omvang en de verdeling van het gemeentefonds. Het **bruto of nominale accres** is het accres dat in de circulaire staat, in bovenstaand voorbeeld € 0,308 miljard of uitgedrukt in procenten 2%). In het bruto of nominale accres zit een **component voor loon- en prijsstijgingen (indexering**).

Het bruto of nominale accres gecorrigeerd voor de inflatie en de ontwikkeling van de lonen is het **reële (netto) accres.** Voor gemeenten is vooral het reële (netto) accres) interessant, omdat dit de extra ruimte binnen de gemeentelijke begroting voor nieuwe uitgaven of belastingverlaging bepaalt. **Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze het accres aan besteden.** Het gemeentefonds is immers vrij besteedbaar en dat geldt ook voor het accres.

Decentralisatie-uitkeringen
Sinds 2008 bestaat binnen het gemeentefonds de decentralisatie-uitkering. De verdeling van de decentralisatie-uitkering volgt **niet** de regels van de verdeling van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Een decentralisatie-uitkering is een tijdelijke uitkering, met een looptijd van maximaal 5 jaar. Er zijn meerdere redenen waarom voor dit type uitkering gekozen wordt in plaats van voor de algemene uitkering. Enkele belangrijke:

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl

- Met een decentralisatie-uitkering kunnen middelen verdeeld worden op een manier die afwijkt van de algemene uitkering. Zo kan bepaald worden dat een decentralisatie-uitkering alleen naar een bepaalde groep gemeenten gaat (centrumgemeenten)
- Het is mogelijk om over het beleid afspraken te maken tussen decentrale overheden en het Rijk. Dat betekent nog steeds dat er geen financiële sturing via de decentralisatie-uitkering plaatsvindt, maar er kan indien dat voor beide partijen wenselijk is wel beleidsafstemming over gevoerd worden.

Voorbeelden
De bijdrage van Justitie en Veiligheid voor de (infrastructuur van) de zorg en veiligheidshuizen is daar een voorbeeld van. Deze decentralisatie uitkering gaat naar een beperkte groep gemeenten en staat apart genoemd in het Gemeentefonds.
Andere voorbeelden: Jeugd, Veilig Thuis, Vrouwenopvang

Indexeringsprobleem: oorzaak en gevolg
Gemeenten krijgen een accres inclusief een component voor loon- en prijsstijgingen (indexering)
Op veel plekken krijgt het Zorg- en Veiligheidshuis de haar toekomende bijdrage van JenV zonder indexering.
De oorzaak is de volgende:
Voor het berekenen van het accres dat naar alle gemeenten gaat worden het bedrag van de algemene uitkering en de decentralisatie-uitkeringen bij elkaar opgeteld.
Het gevolg:

1. De indexering van bijvoorbeeld de rijksbijdrage aan de Zorg- en Veiligheidshuizen komt via het accres bij alle gemeenten terecht, niet alleen de centrumgemeente.
2. Het accres-bedrag mag de gemeenteraad naar eigen inzicht besteden. De bijdrage zelf wordt doorgeleid naar het Zorg- en Veiligheidshuis. Consequentie: er is een begrotingsvoorstel aan de raad nodig om de bijdrage geïndexeerd te krijgen.

Landelijk overleg VNG-rijk
De VNG is in gesprek over het wijzigen van de uitkeringensystematiek. Er moet een oplossing gevonden worden voor het feit dat gemeenten en rijk via decentralisatie-uitkeringen afspreken tot beleidsafstemming te komen rond enkele belangrijke maatschappelijke opgaven, maar die afstemming wordt ondergraven omdat de indexering veelal ‘weglekt’.
Het is complexe materie, het ministerie van Financiën is ook gesprekspartner. Onze expertisecentrum Gemeentefinanciën geeft aan dat dit een meerjarig traject is. Als partijen er uit komen dan zullen wijzigingen op zijn vroegst in 2021 in werking treden.

Mogelijkheden voor zorg- en veiligheidshuizen voor de komende jaren
Probeer in het kader van het opstellen van de begroting 2020 te beginnen bij de centrumgemeente de afspraak te maken dat in de begroting 2020 een voorstel is opgenomen voor de indexering van de rijksbijdrage. Aanvullend: organiseer dat de jaarlijkse bijdrage van de andere gemeenten in de regio ook worden geïndexeerd.
Overigens: dit probleem kan ook spelen bij Veilig Thuis, vrouwenopvang, jeugd etc., Wellicht zinvol te onderzoek of men gezamenlijk kan optrekken.

Inzet VNG
De VNG (keten zorg en veiligheid) volgt de gesprekken met het rijk. Daarbij heeft het onze voorkeur om tot een integrale oplossing te komen voor meerdere voor zorg en veiligheid relevante decentralisatie-uitkeringen.

Links

Overzicht decentralisatie-uitkeringen:
http://www.rijksbegroting.nl/2019/voorbereiding/begroting,kst248587_19.html

Financiële stromen van Rijk naar gemeenten (nov. 2016):
https://vng.nl/onderwerpenindex/gemeentefinancien/gemeentefonds-en-btw-compensatiefonds/publicaties/financiele-stromen-van-rijk-naar-gemeenten-nov-2016

Voorbeeld: fact sheet financiering huiselijk geweld en kindermishandeling

https://vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/kindermishandeling-en-huiselijk-geweld/publicaties/financiering-aanpak-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling